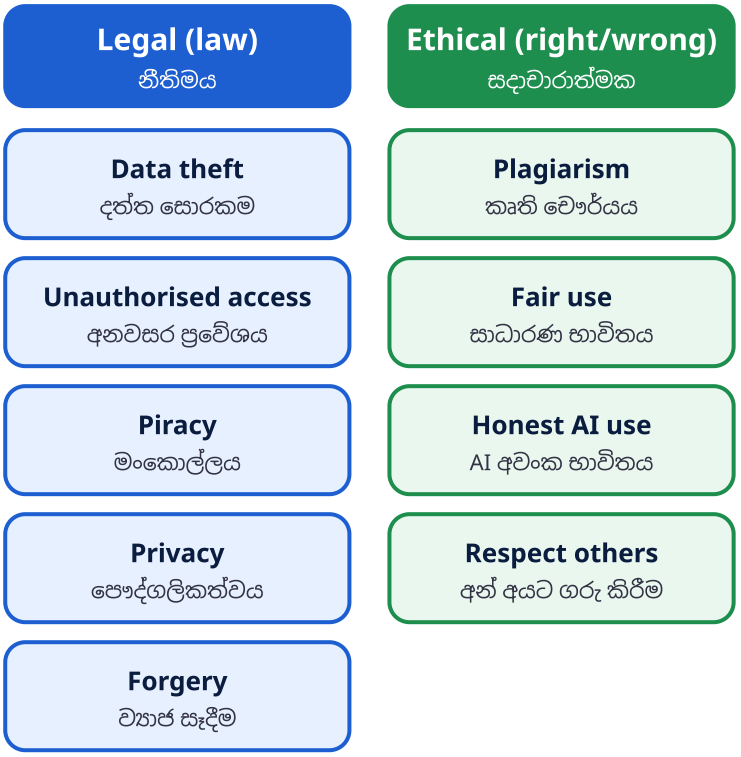
G.C.E. O/L ICT · 11 ශ්‍රේණිය · පාඩම 6

6.7 ICT හි නීතිමය සහ ආචාර ධාර්මික ගැටලු: ප්‍රකාශන හිමිකම, පෞද්ගලිකත්වය සහ ශ්‍රී ලංකා නීති

විෂය නිර්දේශය 15.7. ICT වැරදි ආකාරවලින් භාවිත කළ හැක. සමහර වැරදි ක්‍රියා **නීතිය** කඩ කරයි (නීතිමය ගැටලු) සහ සමහරක් **අසාධාරණ හෝ අවංක නොවන** ඒවා පමණි (ආචාර ධාර්මික ගැටලු). ඔබ දත්ත සොරකම, අනවසර ප්‍රවේශය, බුද්ධිමය දේපළ, පෞද්ගලිකත්වය, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීම, ශ්‍රී ලංකාවේ ICT නීති, සාධාරණ භාවිතය සහ කොල්ලකෑම (plagiarism) ගැන ඉගෙන ගනී.

1. නීතිමය ගැටලු

ICT හි ප්‍රධාන නීතිමය ගැටලු.

ගැටලුව	තේරුම	උදාහරණය
දත්ත සොරකම	අවසරයකින් තොරව දත්ත සොරකම් කිරීම හෝ පිටපත් කිරීම	විකිණීමට පාරිභෝගික ලැයිස්තුවක් පිටපත් කිරීම
අනවසර ප්‍රවේශය	අවසරයකින් තොරව පරිගණකයකට හෝ ගිණුමකට ඇතුළු වීම (hacking)	මිතුරෙකුගේ ගිණුමට ඇතුළු වීම
පෞද්ගලිකත්වය	පුද්ගලික තොරතුරු රහසිගතව තබා ගැනීමේ අයිතිය	කෙනෙකුගේ දුරකථන අංකය සබැඳිව පළ කිරීම

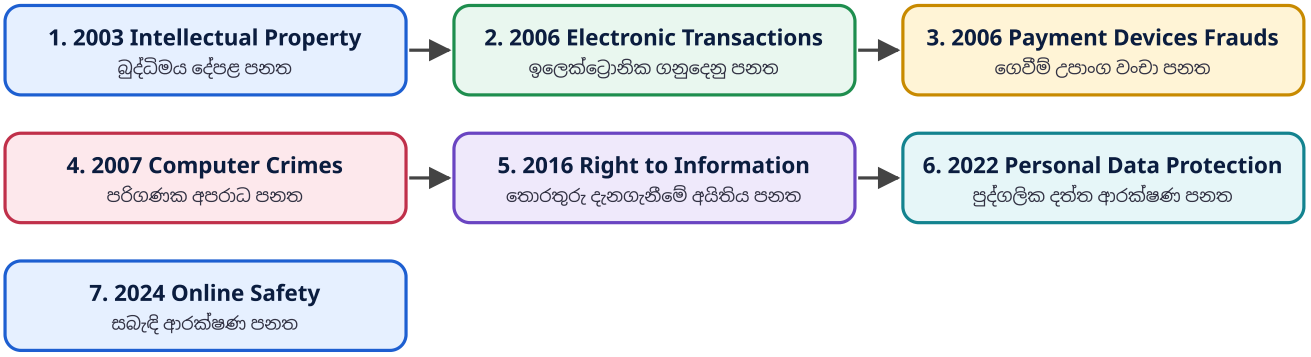
ව්‍යාජ සැකසීම (Forgery)	පරිගණකයකින් ව්‍යාජ ලේඛන සෑදීම හෝ සැබෑ ඒවා වෙනස් කිරීම	ව්‍යාජ සහතිකයක් හෝ වෙනස් කළ බිල්පතක්

2. බුද්ධිමය දේපළ

බුද්ධිමය දේපළ (IP) යනු ගීතයක්, පොතක්, මෘදුකාංගයක් හෝ නව නිපැයුමක් වැනි මනසින් නිර්මාණය කළ දෙයකි. නීතිය එය ආරක්ෂා කරයි:

- **ප්‍රකාශන හිමිකම** © – ගීතයක්, පොතක්, චිත්‍රපටයක් හෝ වැඩසටහනක් පිටපත් කර විකිණිය හැක්කේ නිර්මාණකරුට පමණි.
- **පේටන්ට්** – නව නිපැයුමක් වසර කිහිපයක් අනුන් පිටපත් නොකරන ලෙස ආරක්ෂා කරයි.
- **චෞරත්වය (Piracy)** – මෘදුකාංග, චිත්‍රපට හෝ සංගීතය නීති විරෝධීව පිටපත් කිරීම හෝ බෙදා ගැනීම. එය අපරාධයකි.

3. ශ්‍රී ලංකාවේ ICT නීති

කාලරේඛාවක ශ්‍රී ලංකාවේ ICT නීති රාමුව.

පනත	අංකය	එය කරන්නේ
ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු පනත	No. 19 of 2006	ඉලෙක්ට්‍රොනික ලේඛන සහ ඉලෙක්ට්‍රොනික අත්සන් නීත්‍යනුකූලයි.
පරිගණක අපරාධ පනත	No. 24 of 2007	hacking, අනවසර ප්‍රවේශය සහ දත්ත හානි අපරාධ වේ.
බුද්ධිමය දේපළ පනත	No. 36 of 2003	ප්‍රකාශන හිමිකම, පේටන්ට් සහ වෙළඳ ලකුණු ආරක්ෂා කරයි.
ගෙවීම් උපාංග වංචා පනත	No. 30 of 2006	කාඩ් සහ ගෙවීම් උපාංග වංචා අපරාධයකි.
තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිය පනත	No. 12 of 2016	පුරවැසියන්ට රාජ්‍ය තොරතුරු ඉල්ලිය හැක.
පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂණ පනත	No. 9 of 2022	ආයතන පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂා කළ යුතුය.
සබැඳි ආරක්ෂණ පනත	No. 9 of 2024	හානිකර සබැඳි ප්‍රකාශ සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කරයි.

💡 පහසු මතක ක්‍රමය: 2003 IP, 2006 ETA සහ ගෙවීම් වංචා, 2007 පරිගණක අපරාධ, 2016 RTI, 2022 PDPA, 2024 සබැඳි ආරක්ෂාව.

4. ආචාර ධාර්මික ගැටලු

සාධාරණ භාවිතය (Fair use) යනු **මූලාශ්‍රය සඳහන් කරන්නේ නම්** අධ්‍යයනය, පුවත්, සමාලෝචනය හෝ ඉගැන්වීම සඳහා කෙනෙකුගේ කෘතියක කුඩා කොටසක් භාවිත කළ හැකි බවයි. **කොල්ලකෑම (Plagiarism)** යනු කෙනෙකුගේ වචන හෝ අදහස් පිටපත් කර ඒවා ඔබේ යැයි කීමයි. එය සෑමවිටම අපරාධයක් නොවුවද අවංක නොවේ.

සාධාරණ භාවිතය
ඔබේ රචනයේ කවියක පේළි දෙකක් උපුටා කවියාගේ නම සඳහන් කිරීම.

කොල්ලකෑම
නමක් නොමැතිව මුළු වෙබ් පිටුවක් ඔබේ ව්‍යාපෘතියට පිටපත් කිරීම.

චෞරත්වය
නීති විරෝධී අඩවියකින් ගෙවිය යුතු ක්‍රීඩාවක් නොමිලේ බාගැනීම.

2026 නව 2026: **PDPA (2022)** යටතේ ආයතන ඔබේ දත්ත එකතු කිරීමට පෙර විමසා ඒවා ආරක්ෂිතව තබා ගත යුතුය. ගෙදර වැඩ ලිවීමට **AI** මෙවලම් භාවිත කර එය ඔබේ ලෙස භාර දීම **කොල්ලකෑමකි** – AI භාවිත කළ විට එය කියා එහි කරුණු පරීක්ෂා කරන්න.

ප්‍රධාන පද

දත්ත සොරකම – අවසරයකින් තොරව දත්ත සොරකම් කිරීම හෝ පිටපත් කිරීම.

අනවසර ප්‍රවේශය – අවසරයකින් තොරව පරිගණක පද්ධතියකට ඇතුළු වීම.

Hacking – පරිගණකයකට හෝ ජාලයකට බලහත්කාරයෙන් ඇතුළු වීම.

බුද්ධිමය දේපළ – ගීත, පොත් සහ මෘදුකාංග වැනි මනසින් නිර්මාණය කළ කෘති.

ප්‍රකාශන හිමිකම – තම කෘතිය පිටපත් කර විකිණීමට නිර්මාණකරුට ඇති අයිතිය.

පේටන්ට් – නව නිපැයුමක් සඳහා ආරක්ෂාව.

චෞරත්වය (Piracy) – මෘදුකාංග, චිත්‍රපට හෝ සංගීතය නීති විරෝධීව පිටපත් කිරීම.

පෞද්ගලිකත්වය – පුද්ගලික තොරතුරු රහසිගතව තබා ගැනීමේ අයිතිය.

ව්‍යාජ සැකසීම (Forgery) – පරිගණකයකින් ව්‍යාජ ලේඛන සෑදීම.

සාධාරණ භාවිතය – අධ්‍යයනය සඳහා කෘතියක කුඩා කොටසක් භාවිත කර මූලාශ්‍රය සඳහන් කිරීම.

කොල්ලකෑම (Plagiarism) – වෙනත් අයෙකුගේ කෘතිය ඔබේ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම.

PDPA – ශ්‍රී ලංකාවේ 2022 අංක 9 පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂණ පනත.

ආදර්ශ ප්‍රශ්න සහ පිළිතුරු

1. නීතිමය ගැටලුවක් සහ ආචාර ධාර්මික ගැටලුවක් අතර වෙනස කුමක්ද?

> **පිළිතුර:** නීතිමය ගැටලුවක් නීතිය කඩ කරයි; ආචාර ධාර්මික ගැටලුවක් අසාධාරණ හෝ අවංක නොවන නමුත් අපරාධයක් නොවිය හැක.

2. hacking අපරාධයක් කරන ශ්‍රී ලංකා නීතිය කුමක්ද?

> **පිළිතුර:** 2007 අංක 24 පරිගණක අපරාධ පනත.

3. ප්‍රකාශන හිමිකම සහ පේටන්ට් අතර වෙනස කුමක්ද?

> **පිළිතුර:** ප්‍රකාශන හිමිකම ගීත සහ මෘදුකාංග වැනි නිර්මාණ ආරක්ෂා කරයි; පේටන්ට් නව නිපැයුමක් ආරක්ෂා කරයි.

4. චෞරත්වය (piracy) යනු කුමක්ද?

> **පිළිතුර:** මෘදුකාංග, චිත්‍රපට හෝ සංගීතය නීති විරෝධීව පිටපත් කිරීම හෝ බෙදා ගැනීම.

5. කොල්ලකෑම වළක්වා ගන්නේ කෙසේද?

> **පිළිතුර:** ඔබේම වචනවලින් ලියා ඔබ භාවිත කරන සෑම මූලාශ්‍රයක්ම සඳහන් කරන්න.

6. 2022 PDPA කරන්නේ කුමක්ද?

> **පිළිතුර:** එය පුද්ගලයින්ගේ පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂා කිරීමට ආයතනවලට බල කරයි.

බහුවරණ ප්‍රශ්න

1. අවසරයකින් තොරව මිතුරෙකුගේ e-mail එකට ඇතුළු වීම

A. unauthorised access
B. e-learning
C. fair use
D. a patent

2. නව චිත්‍රපටයක පිටපත් කළ DVD විකිණීම

A. a backup
B. telemedicine
C. fair use
D. piracy

3. නව සූර්ය චාජර් වර්ගයක් ආරක්ෂා කළ හැක්කේ

A. firewall
B. patent
C. copyright
D. password

4. ශ්‍රී ලංකාවේ පරිගණක අපරාධ පනත

A. No. 9 of 2022
B. No. 12 of 2016
C. No. 24 of 2007
D. No. 19 of 2006

5. පුද්ගලයින්ගේ පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂා කරන නීතිය කුමක්ද?

A. 2022 පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂණ පනත
B. 2006 ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු පනත
C. 2003 බුද්ධිමය දේපළ පනත
D. 2006 ගෙවීම් උපාංග වංචා පනත

6. වෙබ් පිටුවක් ඔබේ ව්‍යාපෘතියට පිටපත් කර එය ඔබේ යැයි කීම

A. a patent
B. plagiarism
C. mixing
D. fair use

7. සමාලෝචනයක ගීතයක පේළි දෙකක් උපුටා ගායකයාගේ නම සඳහන් කිරීම

A. piracy
B. forgery
C. fair use
D. data theft

8. පරිගණකයකින් ව්‍යාජ උප්පැන්න සහතිකයක් සෑදීම

A. fair use
B. copyright
C. simulation
D. forgery

9. “අවසරයකින් තොරව දත්ත සොරකම් කිරීම හෝ පිටපත් කිරීම” යන්නෙන් අදහස් වන පදය කුමක්ද?

A. දත්ත සොරකම
B. ව්‍යාජ සැකසීම (Forgery)
C. පේටන්ට්
D. බුද්ධිමය දේපළ

10. “අවසරයකින් තොරව පරිගණක පද්ධතියකට ඇතුළු වීම” යන්නෙන් අදහස් වන පදය කුමක්ද?

A. අනවසර ප්‍රවේශය
B. සාධාරණ භාවිතය
C. චෞරත්වය (Piracy)
D. ප්‍රකාශන හිමිකම

11. “පරිගණකයකට හෝ ජාලයකට බලහත්කාරයෙන් ඇතුළු වීම” යන්නෙන් අදහස් වන පදය කුමක්ද?

A. පෞද්ගලිකත්වය
B. කොල්ලකෑම (Plagiarism)
C. Hacking
D. පේටන්ට්

12. “ගීත, පොත් සහ මෘදුකාංග වැනි මනසින් නිර්මාණය කළ කෘති” යන්නෙන් අදහස් වන පදය කුමක්ද?

A. චෞරත්වය (Piracy)
B. ව්‍යාජ සැකසීම (Forgery)
C. බුද්ධිමය දේපළ
D. PDPA

13. “තම කෘතිය පිටපත් කර විකිණීමට නිර්මාණකරුට ඇති අයිතිය” යන්නෙන් අදහස් වන පදය කුමක්ද?

A. දත්ත සොරකම
B. ප්‍රකාශන හිමිකම
C. සාධාරණ භාවිතය
D. පෞද්ගලිකත්වය

14. “නව නිපැයුමක් සඳහා ආරක්ෂාව” යන්නෙන් අදහස් වන පදය කුමක්ද?

A. ව්‍යාජ සැකසීම (Forgery)
B. අනවසර ප්‍රවේශය
C. කොල්ලකෑම (Plagiarism)
D. පේටන්ට්

15. “මෘදුකාංග, චිත්‍රපට හෝ සංගීතය නීති විරෝධීව පිටපත් කිරීම” යන්නෙන් අදහස් වන පදය කුමක්ද?

A. සාධාරණ භාවිතය
B. චෞරත්වය (Piracy)
C. PDPA
D. Hacking

ව්‍යුහගත ප්‍රශ්න

1. ICT භාවිතයේ නීතිමය ගැටලු දෙකක් නම් කර පැහැදිලි කරන්න. *(ලකුණු 2)*

> දත්ත සොරකම: අවසරයකින් තොරව දත්ත සොරකම් කිරීම (1); අනවසර ප්‍රවේශය: අවසරයකින් තොරව පද්ධතියකට ඇතුළු වීම (1)

2. ප්‍රකාශන හිමිකම, පේටන්ට් සහ චෞරත්වය පැහැදිලි කරන්න. *(ලකුණු 3)*

> ප්‍රකාශන හිමිකම නිර්මාණ ආරක්ෂා කරයි (1); පේටන්ට් නව නිපැයුමක් ආරක්ෂා කරයි (1); චෞරත්වය නීති විරෝධී පිටපත් කිරීමයි (1)

3. ශ්‍රී ලංකාවේ ICT නීති තුනක් වර්ෂ සමඟ නම් කරන්න. *(ලකුණු 3)*

> 2006 ඉලෙක්ට්‍රොනික ගනුදෙනු පනත (1); 2007 පරිගණක අපරාධ පනත (1); 2022 පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂණ පනත (1)

4. සාධාරණ භාවිතය සහ කොල්ලකෑම අතර වෙනස කුමක්ද? *(ලකුණු 2)*

> සාධාරණ භාවිතය: මූලාශ්‍රය සඳහන් කර අධ්‍යයනයට කුඩා කොටසක් (1); කොල්ලකෑම: අනුන්ගේ කෘතිය ඔබේ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම (1)

5. සබැඳිව ඔබේ පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කිරීමට ක්‍රම දෙකක් දෙන්න. *(ලකුණු 2)*

> ලිපිනය හෝ දුරකථනය වැනි පුද්ගලික විස්තර පළ නොකිරීම (1); privacy settings සහ ශක්තිමත් මුරපද භාවිතය (1)

සාරාංශය

- නීතිමය ගැටලු නීතිය කඩ කරයි; ආචාර ධාර්මික ගැටලු අසාධාරණ හෝ අවංක නොවේ.
- නීතිමය ගැටලු: දත්ත සොරකම, අනවසර ප්‍රවේශය, පෞද්ගලිකත්වය, ව්‍යාජ සැකසීම.
- ප්‍රකාශන හිමිකම නිර්මාණ ආරක්ෂා කරයි; පේටන්ට් නව නිපැයුම් ආරක්ෂා කරයි.
- චෞරත්වය නීති විරෝධී පිටපත් කිරීමයි.
- 2007 අංක 24 පරිගණක අපරාධ පනත hacking ආවරණය කරයි.
- 2022 අංක 9 PDPA පුද්ගලික දත්ත ආරක්ෂා කරයි.
- සාධාරණ භාවිතය: කුඩා කොටසක්, අධ්‍යයනයට, මූලාශ්‍රය සඳහන් කරන්න.
- කොල්ලකෑම: අනුන්ගේ (හෝ AI) කෘතිය ඔබේ ලෙස පෙන්වීම.

MCQ පිළිතුරු – 6.7

1. **A** – එය පරිගණක අපරාධ පනත කඩ කරයි.
2. **D** – නීති විරෝධී පිටපත් කිරීම = චෞරත්වය.
3. **B** – පේටන්ට් නව නිපැයුම් ආරක්ෂා කරයි.
4. **C** – CCA = 2007.
5. **A** – 2022 අංක 9 PDPA.
6. **B** – සැමවිටම මූලාශ්‍ර සඳහන් කරන්න.
7. **C** – කුඩා කොටසක් + මූලාශ්‍රය = සාධාරණ භාවිතය.
8. **D** – ව්‍යාජ ලේඛන = ව්‍යාජ සැකසීම.
9. **A** – දත්ත සොරකම – අවසරයකින් තොරව දත්ත සොරකම් කිරීම හෝ පිටපත් කිරීම.
10. **A** – අනවසර ප්‍රවේශය – අවසරයකින් තොරව පරිගණක පද්ධතියකට ඇතුළු වීම.
11. **C** – Hacking – පරිගණකයකට හෝ ජාලයකට බලහත්කාරයෙන් ඇතුළු වීම.
12. **C** – බුද්ධිමය දේපළ – ගීත, පොත් සහ මෘදුකාංග වැනි මනසින් නිර්මාණය කළ කෘති.

13. **B** – ප්‍රකාශන හිමිකම – තම කෘතිය පිටපත් කර විකිණීමට නිර්මාණකරුට ඇති අයිතිය.
14. **D** – පේටන්ට් – නව නිපැයුමක් සඳහා ආරක්ෂාව.
15. **B** – චෞරත්වය (Piracy) – මෘදුකාංග, චිත්‍රපට හෝ සංගීතය නීති විරෝධීව පිටපත් කිරීම.

© 2026 schoolict.net (Ruwan Mangala Suraweera). සියලු හිමිකම් ඇවිරිණි.